

Hoe kan de overheid informatiegestuurd werken? Er wordt volop mee geëxperimenteerd, binnen de hele overheid. CGI is bij veel van deze pilots betrokken en bundelt de geleerde lessen in een aantal leidende principes voor de informatiegestuurde overheid.

Sturen vanuit informatie

Beeld: Shutterstock

Nieuwe technologieën en een overvloed aan informatie maken het mogelijk om meer informatiegestuurd te werken. De overheid ziet kansen om op deze manier maatschappelijke vraagstukken op te lossen en experimenteert dan ook volop met het combineren en analyseren van data; van lokaal tot centraal niveau en in uiteenlopende domeinen. “Vrijwel iedere overheidsorganisatie geeft aan dat zij wil transformeren naar een informatiegestuurde organisatie. Gelijktijdig zijn organisaties veelal nog bezig met de modernisering van hun ICT-ondersteuning en de digitalisering van hun huidige primaire processen. Als ze concreet bezig zijn met informatiegestuurd werken, dan is dat bijna altijd in pilots. Een structurele inbedding van informatiegestuurd werken is meestal nog niet aan de orde”, zegt Johan de Jong, thoughtleader Digital Government bij CGI.

Energietransitie
Daadwerkelijk informatiegestuurd werken binnen primaire processen vraagt om een grote omslag. Technologisch, maar ook in processen en cultuur. De Jong: “De huidige overheidsdienstverlening en informatievoorziening is zo ingericht dat burgers en bedrijven gegevens aanleveren en de overheid daar actie op onderneemt.” Als voorbeeld noemt hij het verlenen van de subsidie op zonnepanelen die een burger moet aanvragen. Als je dit informatiegestuurd zou doen, dan werkt dat anders: “Met de huidige technologie om data te verzamelen en te analyseren, kun je bijvoorbeeld zien welke huishoudens energie terugleveren aan het net. Een overheid die informatiegestuurd werkt, kan een regeling maken die daarbij past en die geld aan de burger overmaakt voor elk teruggeleverde kilowattuur. Dus niet wachten tot een burger

de informatie verstrekt, maar handelen op basis van de data die je hebt. Dat is een heel andere manier van werken.” Je draait het in feite om, zegt hij: je kijkt welke data je hebt en welke beleidsdoelstellingen je daarmee kunt realiseren. In het voorbeeld van de zonnepanelen is dat de energietransitie. De Jong noemt het Datalab van Rijkswaterstaat als voorbeeld van informatiegestuurd werken. In het RWS Datalab werken data scientists met data uit een veelvoud aan bronnen, van Rijkswaterstaat zelf en van partners. Zo onderzocht Rijkswaterstaat samen met CGI en het DiTTLab van de TU Delft welke maatregelen het beste genomen konden worden om de overlast door het sluiten van de Velsertunnel zoveel mogelijk te beperken. Bijvoorbeeld wat de invloed is van een bepaalde maximumsnelheid of omleidingsroutes. Daarvoor werden de lusdata van alle Nederlandse wegen – die DiTTLab

op haar platform dagelijks inlaadt – gecombineerd met andere beschikbare en relevante data. De samenwerking was een voorbeeld van cocreatie en Datalab wil dit in de toekomst voor de hele overheid kunnen doen, zodat met data antwoorden op specifieke vragen gevonden kunnen worden.

Inrichting in lagen

Hoe kun je de informatievoorziening zo inrichten dat je echt informatiegestuurd kunt werken? CGI heeft een aantal leidende principes uitgewerkt, op basis van de ervaring die is opgedaan bij diverse overheden. De Jong vertaalde deze in een ontwerp. De onderste laag in dit ontwerp is een datafundament dat bestaat uit registraties, zoals de basisregistraties. Deze laag bevat de objecten, zoals burgers, bedrijven en percelen, waar de wet- en regelgeving van de overheid betrekking op heeft. De laag daarop bestaat uit databronnen, waarin data uit het datafundament worden gecombineerd en geanalyseerd. De resultaten van deze analyses worden toegankelijk gemaakt via bijvoorbeeld dashboards en rapporten, zodat beleidsmakers en beleidsuitvoerders ze kunnen gebruiken. De Jong: “De data worden verzameld en geanalyseerd in data servicecenters, waar verschillende overheidsorganisaties met hun vragen terecht kunnen en oplossingen kunnen vinden. Voor bestaande vraagstukken, maar ze kunnen er ook onderzoeken welke data er over een bepaald thema zijn en welke mogelijke oplossingen daarmee te ontwikkelen zijn.”

Nieuwe antwoorden

Deze inrichting en manier van werken verschilt van de huidige informatievoorziening van de overheid. Hoewel datalabs op verschillende plekken binnen de overheid zijn gestart, sluit de onderliggende architectuur en inrichting van de informatievoorziening meestal nog niet aan op het eenduidige datafundament dat De Jong schetst. “Begrijpelijk, want de inrichting van zo’n datafundament is een behoorlijke investering.” Hij raadt aan om te beginnen met nieuwe domeinen. Zoals de energietransitie. “Daarmee kun je laten zien hoe het werkt en deze aanpak en architectuur geleidelijk breder inzetten.” De Jong ziet een toekomst voor zich waarin de overheid breed samenwerkt per domein, met een data servicecenter bij de meest logische partij. Dat er bijvoorbeeld voor de energietransitie een data servicecenter komt met alle gegevens die daarvoor nodig zijn en waarin alle op dat domein betrokken partijen in cocreatie toepassingen ontwikkelen. Binnen en buiten de overheid, publiek en privaat. Zodat er nieuwe antwoorden gevonden kunnen worden voor maatschappelijke vraagstukken, dankzij het slim gebruiken van data.